

V CIRKUSE CALVARIA
Daniel Hradecký

Copyright © Daniel Hradecký, 2009
Layout © Lucie Mrázová, 2009

ISBN 978-80-87162-54-5

Věřit v Boha a věřit *na* Boha,
to je to, v čem tě, Evropo,
tlačí tvá sedmimílová bota.

Přihodilo se tehdy, jednoho červnového dne toho roku,
kdy jsem ještě tak docela nevěděl, že již nejsem mlád.

Přihodilo se, že na pohodlný dohled mé soukromé hry
rozvinula se zvolna hra kolektivní.

Věc jevila se a stala skutečností zhruba takto:

Nejprve stručné reálie: Parková lavička, kterou jsem
zavčas obsadil,

hodlaje zde psát, tj. učinit jakýkoli záznam o čemkoli
(stával jsem se zvolna opilý, což věc vysvětluje,
ale neomlouvá),

příčemž jediným kritériem toho písemného svědectví
měla být nepřítomnost jediné z mých osobních bolestí;
no a má lavička sousedila, ba přímo spolubyla
s asfaltovým obdélníkem

vodorovné plochy, jejíž určení jakožto *hřiště* pro míčové hry
jsem nejprve nevzal v úvahu, později vzal na vědomí
a ještě později

ji uznal v její nezbytnosti. Je to jasné? Ach, ještě dnes
mi působí

psí bolest neschopnost podat děj sousrozumitelně,
alespoň natolik, abych si z něj *sám* mohl vytěžit a později
z vytěžené suroviny získat polotovary důležité

zkušenosti, no,
zdá se, že z nouze paběrkuji na vlastních výsypkách.
Takže ještě průzračněji, jasněji:

Zatímco jsem psal, na *své* hřiště se dostavili,
sít ukotvili, míč prubli a počali hru – nohejbalisté.
Povšiml jsem si, že sedím (hřaduji) na lavičce
přímo rozhodčí;
a že ti lidé – čtyři muži nějakého toho mého věku
– nejen že hrají
svou hru přímo pro mne, jediného diváka,
žádostiví mého estetického soudu a ocenění; ne, oni
přehrávají jak ve snu
moji mně už vlastně dost nepříjemnou
vzpomínku z dětství,
oni hrají o můj život, život, tak, jak v něm mohlo vzít
za své skóre
v můj doživotní neprospěch, bože, dokud byl čas!
Leč běda – zatímco se právě *tento* poznatek pokouším
zanést do svého papíru – hráči ochabují,
jsou nešťastní z toho,
že jediný pozorovatel a sudí jejich hry věnuje se nyní
výhradně *své hře* písma, špatné, falešné hře,
neboť kde je v mé hře písma
míč-král, který se nesmí třikrát dotknout země,
protože stane-li se tak,
slunce se zastaví na obloze a úrodu životadárnou pohltí
měsíční kámen?
A tak jedinou svou omluvu nalézám v tom, že umírám,
zatímco oni hrají o život, nemajíce o vysoké,
nejvyšší sázce své hry ponětí...

Cizincem v egyptské zemi,
ale bez myšlenky na exodus,
neboť doba myšlenkových pochodů již minula.
A přece cosi jako vděčnost osudu,
když se těsně před večerním klaněním
dostaví L. W., obřad pozdravu nahradí gestem,
pokládaje na stůl tři balíčky Woodbines
a svou důvěru v naše přátelství obnoví
dotazem na mé mínění v takovéto zatrachtilé věci:
Proč pes nemůže bolesti předstírat?
Je na to příliš poctivý?

Můj pokoj je vyzbrojen čtyřmi židlemi,
jedním křeslem, ne, dvěma křesly
a vzdorolůžkem.

Scestná úvaha, jak tak přehlížím prostor:
Rozsadir bych zde ve svém pokoji, k hostině,
patrně bezvýsledné,
rozsadir bych zde *pobodlně* všechny své
HLAVNÍ mrtvé?

Jednoho dne stanuli oni lidé před nutností
přesadit jistý vzrostlý strom (Fraxinus excelsior) z místa,
k němuž za ta letoucí léta neodmyslitelně patřil,
do místa jiného, ne snad příliš vzdáleného, ale *jiného*,
plni dobré vůle a v dobré víře,
že nejen lidé, ale i stromy mohou začít nový život.
(Proč jednoduše nekáceli? Motivy lidí bývají nezbadatelné!
Na tomto místě uvedeme jednu z možností –
pro jednu obavu před legislativním postihem
vzala na sebe tvář lásky k živým přírodninám...)
Ti lidé tedy učinili, na čem se usnesli
a co nejsvižněji rozešli se od svého díla po svých...
Proč o tom referuji: Tu onen strom,
pohnut okolnostmi k prvnímu svému mentálnímu výkonu
svého druhu, zaševelil nepřítomným prostou úvahou:
*„Kdyby začít nový život bylo stejně snadné
jako otevřít nový sešit, přiložit k papíru pero a začít myslet
pomocí písmen. Je ale vůbec žádoucí a správné
nový život počínat? Není to hrubá zrada na všem,
čím jsem kdy byl, čím jsem a měl bych dál být?
Neujíždím sám před sebou sobotním odpoledním vlakem
Prag–Dresden, jemuž se ne nadarmo přezdívalo Defraudantenzug?
Není situace nového života vlastně sebevraždou?“*
A na tomto punktě opustíme sled dřevěných mentálních
pochybností

našeho stromu Jasanu, neboť, bože odpusť,
ale tohle monstrum už opravdu nemůže být ničím,
co v přírodě označujeme za živé:
Strom, který začal nový život a začal ho tím,
že začal myslet!

„Co že to *vůbec* děláš po celý svůj život?“
„Žasnu nad mlčením v mozku zvířete.“
Tak na tohle zajdeš,
nebo právě téhle práce se sama smrt léká
víc než tvé hudby.

Moje blázince se vždycky nacházely poblíž porodnic.

Moje estetika vždycky předcházela moji etiku.

Stavěl jsem, zejména vězení, nikdy ale z kamene.

Důvěry jsem požíval výhradně od lidí krát lepších,
než byl jsem kdy já.

Jistý Katalánc razí o mně tento výměr:

„Ten člověk byl neuvěřitelně špinavý.

Černé žmolky, které máme *všichni* mezi prsty u nohou,
měl mezi prsty u rukou!“

Trvalé bydliště držel jsem si na tom tajném okraji,

kde žijí lidé, kteří jsou přesvědčeni například,

že česká vlajka je žlutá, dále geocentrici apod.

Ale věděl jsem vždycky, že hlavní nebezpečí číhá

v dosaženém cíli

a že naopak zvolit si pokračování ve vlastních dětech
znamená

právě rozvinout umění minout terč a přece být

vynášen jako naděje naší lukostřelby.

O usilování a zdaru.
Teprve iks-milióntá vlna vyplaví jantar.
Ale nebýt všech těch milionů vln jalových,
nebylo by jediného jantaru.
Studené jsou baltské pláže,
kde musíš čekat na ten jediný úsměv severního moře,
určený jen tobě,
abys i ty měl co darovat
svým ostatním, kdo čekají, a je zima.

Jakub Deml blahé i neblahé paměti
nadrásal svoje Zapomenuté světlo
v hektickém termínu jednoho měsíce
a my si zde troufáme domněnku i tvrzení,
že nešlo o měsíc kalendářní,
ale lunární.

Strážce majáku ze svého vratkého prosoleného ochozu
(pokud něco aspoň vzdáleně podobného existuje)
hledí do dále (neboť na věci blízké by nehleděl, ale shlížel).
Situace sama neposkytuje žádný prostor pro rozlišení,
zda se jeho zrak v té chvíli zaměstnává
obrazy minulosti, trpí přítomnost nebo čelí budoucnosti.
My pak, lodníci, můžeme mluvit o štěstí,
jestliže srdce tohoto muže nijak netíží
(a je tomu tak, ovšem pouze podle všeho, co víme)
žádná ani vzdáleně podobná závratná úvaha
o možných vztazích mezi zrakem, mořem a časem.
Tento předpoklad, jediný, je zárukou naší naděje,
že se odpovědně a duchapřítomně odebere zažehnout
silné otočné reflektory, až padne mlha nebo vpadne bouře.
Ne, nijak netoužíme zahynout ani v bouři,
ani v neprůhlednu, ačkoli chápeme,
že tyto dva neblahé druhy povětrnosti jsou ve světě
moře a plavby nutné k tomu, aby samou nečinností
neoněměly zvony a Chopin.

Vodu ve víno a víno
v krev popůlnoční rvačky
mezi těmi, kdo přebrali díky zázraku,
zázraku, který zachránil svatbu
od prvního novomanželského sváru,
zázraku, který obrátil mnohé z těch,
kdo nebyli události vůbec přítomni
pro odlišnou barvu času a místa
svých kolébek a dočasných hrobů.

Není podstatné vědět, o kom nebo o čem
mluvím, myslím, cítím a nevím,
i kdyby to byl jen sen, jen fantasma, jen rezivá kotva
utržená ze řetězu v dravém proudu krevních řečišť,
vždyť i sen, v tomto jazyce údajně rodu mužského,
i *ten* sen jen úskočně změnil identitu v úsilí zatajit
a zapomenout své rodné, dívčí jméno.
A ona rozhodně nemá času nazbyt:
Ona mrtvá už je, už jen chvilenu strpení,
než vybledne a mine její stín.
Bez ní, bez stínu, který vrhá její živá vzdechlina
do srdcí svých ano milých a blízkých,
bez ní teprv bude slunce, teplo, světlo...
Zármutek za mrtvou?
Slzy brzy dokanou a konečně bude jich tak akorát
na skromnou duhu, jež rozklene se v tom novém
a trvalém slunci.

Zeptají se: Co děláte? Odpovím:
Žasnu nad mlčením v mozku zvířete.

A ihned užasle pozoruji, jak se mlčení ujímá vlády
i v mozku lidí.

A protože se sám považuji za člověka, musím si přiznat,
že mně samému by se po zaslechnutí takové věty
sotva vedlo jinak.

Ne, nejsme připraveni na určité, totiž právě že neurčité
druhy odpovědí.

Abychom mohli myslet a mluvit jak jsme zvyklí,
musíme vidět a slyšet věci, na které zvyklí jsme.

Ostatně, abych řekl pravdu, já jenom *sním* sen o možnosti,
o tom, že na otázku po svém konání odpovím takovým tímto
znamenitým a neslýchaným způsobem.

Ve skutečnosti – och – jen hlesnu: Nedělám nic.

A čela lidí se vyjasní pochopením.

Vesmír, jak by řekl fyzik, zůstane hladký, žádný kámen
nebo mrtvola vržené do vody nerozčechá jeho hladinu.

Skutečně jsme nic neudělali a nic se nestalo,
nebo, řečeno s Vladimírem Vokolkem,
nic se stalo.

Já ale skutečně žasnu nad mlčením v mozku zvířete.

Hladina se čeří. Děje se něco, na co rozumem nestačím
a v první chvíli se dokonce ptám, zda jsem o rozum nepřišel.

A abych o něj skutečně nepřišel, abych nezabloudil,
abych nesešel z cesty rozumu, rusky doslova „nesašol iz uma“,

musím se obrátit a vrátit se zpátky,
tak daleko zpátky, jak je to jen možné.
Ale mohu se vrátit *jen* tak daleko, jak je to možné.
Není to vlastně neslýchané a pobuřující,
že se nelze vrátit až do výchozího bodu? Výchozí bod,
počátek osobní i počátek věcí leží vždy mimo dosah
sebekřepčejší chůze rozumu. Nelze se vrátit domů.
Přesto se vydávám na cestu. Cesta je značená, snad z ní nesejdu.
Potíž je v tom, že cesta vede lesem, který je v plné zeleni,
a značka, po které jdeme, je rovněž zelená.
Ti, kdo cestu značili, museli mít smysl pro ostnatý humor.
Nebo si byli jisti svou cestou natolik, že ji značili jen proto,
aby dali těm, kdo po ní budou kráčet po nich, najevo
svou jistotu?
Jistotu, kterou my jsme ztratili? A proč najednou říkám *my*?
Jdu přece sám.
Jdeme sami. Musím si dát pozor. Jestli zabloudím,
už se nikdy nesetkáme.
Vracím se tedy, a vracím se do krajiny,
která poskytla hmotu mému tělu a žluč mému duchu.
Mám pro jednu štěstí: Krajina je to natolik nelidská, že mě její
surovost chrání před sentimentem a nostalgií.
Tam znovu se setkáme.
Ty mne uvidíš, já tebe ne.
Budme však vděční, vždyť ve zdraví nebo alespoň ještě živí
dobrali jsme se času i místa rajského setkání,
z milosrdného rozmaru osoby, známé pod alias Osud.
Vždyť vždycky je tu v záloze ještě peklo – peklo je plán B.

Je ve fyzických silách srdce
uvidět na cestě a ze země zdvihnout
a ponechat si minci
boha, který nic nezpůsobuje,
ale umožňuje
všechno?

Jsou stavy a úkony ne právě možné
a *sen* to ví, ačkoli jako každý svobodný umělec
uplatňuje právo pokrývat svá obrazná plátna
vizemi květin a přírodnin a sezón nikdy nestvořených.
Co nelze, člověče: Usednout na samém vrcholku
stromu topolu, ačkoli za režijního vedení *snu*
jsme právě tam nejednou hřadovali a vládli všichni,
zmítání větry od nedobytných pólů,
v srdci jistotu neodkladného pádu, to vše proto,
abychom si posléze do *bdělé*, ale o to tajemnější skutečnosti
odnesli srdce vybavené pro zážitek závratí.
Ale žádný, ani takovýto zásvětní výkon
nepřinese tvému druhu to právě neštěstí.

Námitka se připouští jako býk k jalovici:
Vám tedy tento jediný svět připadá, zdá se vám
ponurý a zlý, snad hlavně proto, že, zdá se vám,
bůh dobrodějce vždy dosud odřekl turné, a usilujete
proto vnést do takového světa „trochu“ radosti?

To mně zdá se být tento jediný svět *pravdivý* –
mám tedy usilovat o to, vnášet do něj
po vašem vzoru něco, co mu chybí, tj.,
při mém vidění stavu věcí – lež?

Mé básně že jsou ponuré?

Potom ale jsme si ve svém původním vidění podobni,
ne-li?

Báseň ostatně není zlá, ponurá, nevyznačuje se
bojovností náhodně, ale silně opilého,
nýbrž je pravdivá, to znamená svědčivá, ano,
tragická ve vidění viny (cizí vina je vinou nejvlastnější),
je nastoupenou cestou k vykoupení ostrozrakým činem,
byť to byly pomíjivosti lidí a smrti věcí,
které první našly odvahu naznačit směr
k místu, kde dojde k setkání... neřekl jsem
splynutí, jež je přece zánikem.

Smrtelně vážné a životně důležité je
směle porušovat životní pravidla, ale
pozor, jen svá vlastní životní pravidla,
která sis sám, sám, sám určil,
vytkl a vytetoval do srdce, pravidla
životu, jež měla ti zaručit dobrou smrt.

Kdybych mlel mouku z klasů osobně obdělávaného pole,
byl bych rodákem; krajina, se kterou sedím tak dlouho
u jednoho okna nebesklonu v rámu z obzorů, tato krajina
podávala by mně přes stůl hmotu mého těla.
Ale banán je ekvádorský, sýr uzrál v Němcích
a mé víno už docela tají původ a má proč!
Tedy jsem celý z hmoty odevšad a odnikud
a zdomácním až tehdy, kdy budu neblahými okolnostmi
nucen louskat šváby rovnou z podlahy.
Ano, bude to bída, kdo nás povede a dovede domů.

Nakonec o takových paradoxech,
jako je například
láska na celý život
(možná jen tehdy,
když nedojde naplnění),
o takových zas jen paradoxem:
Máš pro ně slabost,
neboť z nich čerpáš sílu.